

Vergaderjaar 2009–2010

32 191

Wijziging van de Kieswet houdende verhoging van de voorkeurdrempel, beperking van de mogelijkheid tot het aangaan van lijstencombinaties alsmede vaststelling van het tijdstip van de stemming voor de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer

Nr. 4

ADVIES RAAD VAN STATE EN NADER RAPPORT¹

Hieronder zijn opgenomen het advies van de Raad van State d.d. 15 oktober 2009 en het nader rapport d.d. 27 oktober 2009, aangeboden aan de Koningin door de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het advies van de Raad van State is cursief afgedrukt.

Bij Kabinetsmissive van 29 september 2009, no. 09.002.771, heeft Uwe Majesteit, op voordracht van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, bij de Raad van State ter overweging aanhangig gemaakt het voorstel van wet tot wijziging van de Kieswet houdende verhoging van de voorkeurdrempel, beperking van de mogelijkheid tot het aangaan van lijstencombinaties alsmede vaststelling van het tijdstip van de stemming voor de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer, met memorie van toelichting.

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw kabinet van 29 september 2009, nr. 09.002.771, machtigde Uwe Majesteit de Raad van State zijn advies inzake het bovenvermelde voorstel van wet rechtstreeks aan mij te doen toekomen.

Dit advies, gedateerd 15 oktober 2009, nr. W04.09.0380/l, bied ik U hierbij aan.

Het wetsvoorstel bevat enkele wijzigingen met betrekking tot de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

De Raad van State onderschrijft de strekking van het wetsvoorstel, maar maakt daarbij een kanttekening over de samenhang van dit wetsvoorstel met de wijziging van de Kieswet in verband met de nieuwe staatsrechtelijke positie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba als openbaar lichaam binnen Nederland.

Met de regering is de Raad van mening dat een keuze voor het in de memorie van toelichting beschreven tweede alternatief, namelijk de mogelijkheid om de huidige periode van kandidaatstelling te handhaven, maar alleen lijstencombinaties toe te staan die bij de provinciale statenverkiezingen in meer dan de helft van de kieskringen zijn aangegaan, gerechtvaardigd is. Dit mede gelet op de bezwaren die kleven aan het vervroegen van het tijdstip van kandidaatstelling naar een moment vóór de provinciale statenverkiezingen.

De Raad van State vestigt de aandacht op de samenhang van het wetsvoorstel met de verandering van de staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk. Bonaire, Sint Eustatius en Saba zullen als openbare lichamen deel gaan uitmaken van het Nederlandse staatsbestel; zij worden niet provinciaal ingedeeld. Voor de verkiezingen van de Eerste Kamer der Staten-Generaal zullen de openbare lichamen tezamen worden aangemerkt als provincie; de leden van de Eerste Kamer zullen in deze nieuwe openbare lichamen worden

¹ De oorspronkelijke tekst van het voorstel van wet en van de memorie van toelichting zoals voorgelegd aan de Raad van State is ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

gekozen door de leden van de eilandsraden. Een en ander zal worden geregeld in een wijziging van de Kieswet; een voorstel dat hierin voorziet is aanhangig bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal.¹

In het voorliggende voorstel is met die wijziging nog geen rekening gehouden. De Raad is van oordeel dat het voorstel op enig moment daarop zal moeten worden afgestemd. Hij wijst onder meer op de volgende punten.

- Het voorstel erkent lijstencombinaties bij verkiezingen voor de Eerste Kamer, als diezelfde lijstencombinatie bij de laatstgehouden verkiezing voor provinciale staten zijn aangegaan in meer dan de helft van de provincies.² Het is van belang te verduidelijken dat voor de toepassing van dit artikel onder «provincies» mede wordt verstaan: de openbare lichamen tezamen.³
- Bepaald wordt dat de stemming zal plaatsvinden om 15.00 uur.⁴ Uit de toelichting blijkt dat het gaat om de tijd in het Europese deel van Nederland, en dat de stemming in de openbare lichamen op hetzelfde moment zal plaatsvinden, dus om 9.00 of 10.00 uur Atlantische Standaardtijd in de openbare lichamen.⁵ Dat is anders dan bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer en het Europees Parlement: die vinden plaats op dezelfde klokke-tijd (van 7.30 tot 21.00 uur plaatselijke tijd)⁶ en dus met een tijdsverschil. Het is van belang te bepalen dat de stemming voor de Eerste Kamer zal plaatsvinden om 15.00 uur volgens de wettelijke tijd in het Europese deel van Nederland.⁷
De Raad adviseert te voorzien in afstemming. Het verdient aanbeveling hierop in de toelichting in te gaan.

De Raad vraagt aandacht voor de samenhang van dit wetsvoorstel met de verandering van de staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk en adviseert op twee punten te voorzien in afstemming.

Ten aanzien van de toepassing van de bepaling over de lijstencombinaties (artikel S 8 van de Kieswet) is in het wetsvoorstel houdende wijziging van de Kieswet in verband met de nieuwe staatsrechtelijke positie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba als openbaar lichaam binnen Nederland (Kamerstukken II 2008/09, 31 956) reeds voorzien in afstemming. In het daarin voorgestelde artikel Ya 22, eerste lid, is bepaald dat Bonaire, Sint Eustatius en Saba ten aanzien van de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer tezamen worden beschouwd als een provincie. Dit geldt ook voor de toepassing van het in het onderhavige wetsvoorstel voorgestelde artikel S 8. De lijstencombinaties die in de openbare lichamen worden aangegaan, zijn daardoor mede van invloed op de lijstencombinaties die in de Eerste Kamer tot stand komen.

Ten aanzien van het tijdstip van de stemming voor de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer zal in het wetsvoorstel houdende wijziging van de Kieswet in verband met de nieuwe staatsrechtelijke positie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba als openbaar lichaam binnen Nederland (Kamerstukken II 2008/09, 31 956) worden voorzien in een bepaling die bewerkstelligt dat de stemming in de openbare lichamen op hetzelfde moment plaatsvindt als in het Europese deel van Nederland.

¹ Kamerstukken II 2008/09, 31 956, nr. 2.

² Voorgesteld artikel S 8.

³ Vergelijk artikel Ya 31 zoals voorgesteld in wetsvoorstel 31 956, dat dit zo regelt voor één specifiek onderdeel van de verkiezingsprocedure.

⁴ Voorgesteld artikel T 1.

⁵ Toelichting, 4 (De kern van de voorgestelde regeling), voorlaatste alinea.

⁶ Artikel J 1, tweede lid, juncto artikel Y 2 van de Kieswet. Voor de openbare lichamen: artikel Ya 1 zoals voorgesteld in wetsvoorstel 31 956; zie ook Kamerstukken II 2008/09, 31 956, nr. 3, blz. 9–10.

⁷ Deze tijd is vastgesteld in de Wet van 16 juli 1958, tot nadere regeling van de wettelijke tijd (Stb. 352); de zomertijd is geregeld in het Besluit vaststelling zomertijd, dat op die wet is gebaseerd.

De memorie van toelichting is op voornoemde punten verduidelijkt.

De Raad van State geeft U in overweging het voorstel van wet te zenden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, nadat aan het vorenstaande aandacht zal zijn geschonken.

*De Vice-President van de Raad van State,
H.D. Tjeenk Willink*

Ik moge U verzoeken het hierbij gevoegde voorstel van wet en de gewijzigde memorie van toelichting aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten